

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 19.

Lýsingaprisur fyri þettireglur: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 8. mai 1934.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brevsvanarstodum og skrivstovuni. Telf. 142.

8. árg.

Hvat skal gerast fyrri at fremja vinnulívið í Føroyum?

Hvar gongur leiðin?

(Framhald).

At meiri kann fáast út úr jarðabrúkinum, sum er, nýttist ikki at sigast. Hvussu nógvur baur liggur ikki undir ringari rokt, bara til gras — og har afturat liggur ein stórur, stórur partur í þrústað ørkt. — Bæði kongsjørð og ognarjød, men serliga kongsjørð, liggur mangastaðni í forni, mosagrøvin, so hon ikki eingang ber gras. — Hvat fæa so teir, sum eiga hana ella hava hana í hondum, burtur úr henni? Ta beru neyðarsligheit, so teir istaðin fyrri at taka teirra lívsbreyð av teirri ogn ella festi, noyðast at leggja í sjógvin ella taka annað arbeiði t. d. vaska og turka fisk ella arbeiða hjá keypmennum. —

I meðan liggur, sum sagt, baurin í ørkt og gevur einki ella nakað har um — ein fleiri marka garður við einum lveimum kúm, ella kanska einari! Hvussu hagin er vorðin skal ikki talast um her, men baurin skal liggja opin fyrri seyðinum, hana eigur bóin og ikki maðurin!! Hetta hava vit haft gott domi uppá fyrri kortum av eini sak í Eystur-oyuni. —

Hvat kundi ikki fingist burtur úr okkara b? Nógvar ferðir meir enn fæst sjálvt har hann verður roktaður, so hann ber væl gras, *ti hann hevur nógva ør nógva virði enn bara til at bera gras.* — Vit flyta inn til Føroyar oð slog av grøn, eplum og urtum — og selja mjólkina, tað einasta baurin gevur okkum, fyrri nokur fá øyru poltin. —

Vit mugu koma inn á eina aðra leið við okkara jarðabrúki, so tað gevur alt, tað er ment at geva. Baurin má arbeiðast upp, tað mest møguliga — og har er arbeiði fyrri nógvar hendir. Og so er at taka hagan undir kultúr og gera hann, frá at liggja kaldan og deyðan, til lonandi dyrkileind, sum gevur stónum arbeiðarum gleði og fòdsu til seg og sín. — Einku iv er um, at varð jød okkara tikin undir viðgerð eftir nýggjum dyrkis-hátti og við teim amboðum, sum skulu til, vildi tað verði eitt arbeiði, sum lenti seg.

Vit hava ikki loyvi til bara at syngja sorgarsong um, at her er ikki longur livandi, tí sjógvurin slær frá — aðrar leiðir eru at ganga. Gamla móðir okkara, jødin, bíðar eftir börnum sínum, at tey skulu draga bátin upp og

koma til hennara; hon hevur boð eftir teimum, so nógvum sum vilja koma. — Tann nógvi peningur, sum verður settur í fisk — hvat fæst ikki burtur úr tí, um peningurin bara til eitt einasta skip varð sett í jarðabrúki, tað fæddi nógvar menn. —

Men lívið er so margháttað, tað hevur eisini annað til okkum menniskju at gera, og hendur okkara eru forar at avrika annað enn at draga fisk úr sjónum og grópa í jødini. —

Tað hevur ikki verið hugsanin við hesum, sum frammanundan er skrivað at royna at ávirka Føroyingar til at geva sjóvinna-una yvir; men vit vildu minna teir á, hvussu galið tað er at geva alt annað arbeiði upp fyrri skulit og lata sjógvin slúka alt — okkara evnir, pening, hug og so tey nógva dýru menniskjaliv. —

Men skulu Føroyingar verða við at driva sjógvin við Island og Grønland, og annað kann ikki hugast, nú fólkatalið er so nógva vaksið — sjálvt um ein partur aftur fer at leggja í jødina at virka — so kann henda sjódrift geva arbeiði til nógvar hendur umframt tær, sum á skipunum eru. —

Skal allur okkara fiskur virkast her heima, gevur hetta arbeiði nógvum hondum nógva at gera bæði inni og úti. — Umframt fiskaturking kann nógva annað fiskararbeiði fæst í lag, tí hví skulu vit ikki eina og onnur fólk evna at gera fisk til? Og ein skomm fyrri okkum er tað — sum fyrr hevur verið skrivað her — at siggja ta mongd av tilgjordum fiski av ymsum slogum, sum ferd verður til landa og seld verður her í hvørjum handli, meðan vit so at siga ikki royna at hera okkum at gera tilfikan mat til — tilfarið hava vit. — Ein roynd var einaferð gjord, og hon eydnaðist væl, men ararbeiðið varð uppatgivið, vit vita ikki hví. — Norðuri í Kollafirði verður sild, smá og stór saltað og niðurlögð, og hon er ivaleyst góð — men eitt er at siga um okkum Føroyingar, vit vilja ikki hera, tað er ein skomm haldá vit, vit duga nógvað sjálvir, neyðar vii!! Og tí koma vit ongantíð at standa mál við onnur fólk, t. d. í fiskavirki við Norðmenn, og tann sum kennir fiskahermetik frá Bjelland t. d., hann ser hvussu óføra nógva okkum enn torvar at hera.

Tað verður og hevur verið nógva skrivað um endurnýggjing av okkara skipafloata, men henda endurnýggjing hevur enn ikki rørt við okkum á annan hátt, enn at vit hava fingið stórri skip istaðin fyrri smærri, rotin fyrri rotin, og viðhvørt nýggj sum

hava verið ógviliga ivingasom í virði — men oðl eru tey keypt ella bygd í øðrum londum. —

Hvat var meiri náttúrligt enn at vit sjálvir tóku tað arbeiði uppá okkum at endurnýggja okkara skipafloata við bygging av nýggjum skipum, umframt ta skipaumvøling, vit nú leingi hava fingist við.

Ein skuldi væl ikki trúð, at vit ikki kundu fingið lán til nýggj skip, sum vóru bygd her, tá vit høvdu menn við tí prógvi, sum krevst til at standa fyrri skipabygging og fólk við tí dugnaðskapi til hetta arbeiði, sum nú einaferð skal til. —

Hetta vildi givið nakað arbeiði, og tað gjordi, at tann nógvi peningur bleiv í landinum, istaðin fyrri at hann nú allur fer út.

I gomlum dogum varð alt arbeiði gjørt heima, tað var hendingafólk, sum ket nakað út at gera. Hvørt einasta plagg varð heimagjort — loyst úr lagdi og fort at enda — nappað, karðað, spunnið, bundið og vovið. Skuldi tað litast, varð farið eftir litingaevnum — steinamosa, korka, sortu og teim ymsu gromum, sum nýstast skuldu: sortugrøst, oð, javna o. s. fr. — Skógvar vóru seymaðir úr barkaðum ella óbarkaðum, roð ella neytahúð, og bark varð ikki keypt — tað vaks í haganum. Taðlur til mann og kvinnu, leypar, hakar, alt, alt varð gjørt heima — og kundu vit ikki fingið heimayrkið aftur til æru? Er ikki her ein stórur spurningur at taka upp fyrri okkum til gagn fyrri land og fólk? —

Vit eru nú komið til tað, at alt verður innflutt, og vit eru fyrri stóra partin gingin burtur frá heimaarbeiði, tað útlendska er finari í okkara moderna tíð. Er hetta beint, kann einki gerast fyrri at fæa eina vend í hesum? Vit senda handa spurning út. —

Tónfelagið „Ljómur“

hevði konsert í sjónleikarhúsinum seinasta sunnudag. Tað var ein hugnalig stund, og her kann av sonnum sigast, at fólk fekk nakað fyrri pengarnar — men nógva øv lítið fólk kemur til stóðar, tá tilfikt bjóðast, salururin hevur rámd til nógva fleiri. Við skomm at siga tykist tað, at er tað okkara egna fólk, ið hevur nakað at bjóða, so mola fáir áhoyrarar í samanburð við, tað okkurt útlendskt kemur rekandi.

Umroða av konsertini má bíða til næsta blað vegna tíð og onnur viðurskifti.

Kvinnan og húshaldið.

Eitt uppskot.

Havnin, hin 1.—5.—1934.

Harri blaðstjóri! Loyvi einari húsrú at seta fram ein spurning í tygara hátt-virða blað. Tíðum finnst í donskum bløðum ein síða ella deild, ið er húsrúanna; var tað ikki gjorligt at fingið eina slíka deild í hesum blaði? Vit kvinnur hava latið teir góðu menn verði um at tala og skriva og hildið okkum frá tí, men er tað nú beint?

Viðurskiftini eru nú einaferð á tann hátt, at vit húsrúar hava í hondum o. u. $\frac{2}{3}$ av inntøkum oyggjana og skulu við hesum peningi húsast sum best. Tað hevur tí ómetuliga stóran tyding, at húsrúarnar fæst við og hava ans fyrri spurningum við-vikjandi húshaldi og duga at keypa tað, teimum torvast, og nýta tað við dygdargóðum sparseni, og so duga at gera góðan mat uttan at nýta ov nógva av peningi.

I Danmark høvdu teir eina-tíðina, tað eru nú mong ár síðan — nevdur, ið skuldu ansa eftir voruprisunum; men man ikki nú á dogum her á landi torvast ein slík nevnd, tí av sonnum eru ikki voruprisirnar greiddilgir; sjálvt vit annars klóku kvinnur hava iðt við ikki at villast í teimum.

Domir leggi eg ikki í at seta fram; tí hetta er einihvorju húsrú kunnugt.

Men um vit nú hvørja viku í bløðunum fingi uppritað ein lista yvir almannavorur — (t. d. viðtíkan av keypmannafelagnum) har eggjaprisur, prisur í føroyskum margarini, mjóli og tilfikum var uppritaður — vildi tað lett okkum húsrúum mikið um húshaldið.

Um vit so samstundis fingi eina deild, har vit kundu framsett hugsan okkara og tær royndir, vit hava gjørt, lagt góð ráð og tilfikt; so kundu vit kanska eisini við tíðini fingið stovnað eitt felag fyrri húsrúar — tess áhugi skuldi ikki veri politiskur — har skuldi bert tað verði umtalað, ið høyrir heiminum til, og soleiðis verði mongum heimi her á landi at gagni.

Tað vóru í Havnini fyrri nokrum árum síðan nakrar kvinnur, ið høvdu ans og áhuga fyrri einum slíkum arbeiði — og nakrar, ið høvdu hesa hugsan, eru enn á lívi.

Munnu ikki nú á dogum kringoyggjarnar finnast kvinnur, sum í kærlleika og álvara vilja taka upp hetta verk og fremja tað, so henda sak bleiv tikin upp ikki bert í tali, men eisini í gerð.

Ein eldri húsrú.

Hetta uppskotið frá eini húsmóður halda vit vera sera gott. Av tí, at tað ikki fyrr enn nú er komið til okkara, hava vit ikki haft høvi til at nevna tað, —

So leingi viðurskiftini við blaðið eru sum nú, er tað ein stór gleði fyrri okkum at býsa teim greinum, stórum ella smáum, sum verða sendar viðvikjandi húshaldsspurningar, og vit skulu gera okkara besta hesum máli viðvikjandi. —

Ein lítil rættleiðing.

„Táid mold stífelur mold . . .“ soleiðis eitur ein grein í hesum blaði, slektað úr Suðuroy, har so mangt annað er at finna. — Tá skrivarin av hesi grein skrivur um „ta sonnevndu havnarsíðu“ í hesum blaði, so mistekur hann seg, og hetta mistak átti at verið rættat, áður greinin fór til prentingar. Hetta blað hevur onga »havnarsíðu« (skal væl vera »Havnarsíðu«), tí tað hevur heimstað í Havn, og tá tað fekk eina síðu fyrri Suðuroy við serligum blaðstýrara, hevði tað sín orsök; men í hvussu er, skal ikki enn ótalað standa, at blaðið hevur eina »sonnevndu havnarsíðu«.

At hann háðar blaðstýraran av »havnarsíðuni«, sum »i moralskum ídni slær nevan í borðið og krevur: granskan« — skal verða honum fyrigivið. Tað tordi verði, at blaðstýrarin fyrri »havnarsíðuna« fær rætt; at hann hevur rætt, veit hann. »Fals slaar sín egen Herre paa Hals«, sigur orðatakið, og orðatøk eru ofta forbankað sonn.

»U'r Havn fæst mangt«, sigur hann — jú, jú, víst er tað, og ikki áttu allir menn at háða tað, teir hava fingið úr Havn!!!

Telefonkorrespondance med Fiskekutterne.

Fra Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet har jeg fået Meddelelse om, at Radio-Telefon-Tjeneste med Fiskekutterne vil blive udført af Telegrafstationen i Thorshavn fra og med den 16. Maj d. A. saaledes: Thorshavn Radio lytter paa Bolgelængde 182 m:

Hverdag: Kl. 8.50—9.00,
Kl. 11.50—15.00,
Kl. 20.50—21.00.

Son- & Helligdage: Kl. 17.50-18.00, (G. M. T. lig færsk Tid).

Ved hver Perodes Begyndelse kalder Kyststationen (Thorshavn) de Skibe, hvortil der foreligger Trafik, som skal ekspederes pr. Telefon.

Thorshavn kalder, svarer og sender Trafik paa 195 m.

Skibsstationerne sender Trafik paa samme Bolgelængde, eller — efter Aftale med Kyststationen — paa en anden passende Bolgelængde udenfor Omrædet 184,0 m — 179,6 m.

Thorshavn, 30. April 1934.

Frithiof Wellejus.